

לעילוי נשמת
הרב חפץ בן אסתר זצ"ל

בס"ד

כסלו התשפ"ו
מפטיר **משא דבר י-הנה** (מלאכי א א)

פרשת תולדות

עלון חידושי תורה ופרפראות על **פרשת השבוע** בעניינה דיומא ממפרשי ומדרשי חז"ל
בפרשת תולדות 106 פסוקים = **דָּבָק, דומה מאוד**

על פני עֵצָב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבֶשֶׂר אֶחָד. (בראשית ב כד) וְהָיָה יִצְחָק בֶּן אֲרָבָעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת רַבְקָה (כו ט)
מִה עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? צַר קִלְסֵתָּר פְּנֵיו שֶׁל יִצְחָק **דומה** לְאַבְרָהָם, וְהַעֲדֵנוּ הַכֹּל לְאַבְרָהָם הוֹלֵד אֶת יִצְחָק? (כו יט רש"י)
חודש כסלו הוא בבחינת תפארת צריך שיזהר שלא להיות הולך רכיל מגלה סוד בחודש הזה טפי מעלי מכל החדשים, וכן בענין סרד גזל
וגניבה, ובאכילת איסור, כי הפגם גדול, ויזהר בכבוד אביו ואמו יותר ויותר משאר חדשי השנה. (מועד לכל חי סימן קז)

וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן אֲבָרָהָם אֲבָרָהָם הוֹלֵד אֶת יִצְחָק. (כה יט)

שאלה – מה שפרש"י - יעקב ועשו האמורים בפרשה. והוא טעון ביאור, מה בא ללמדנו בזה, והוא דבר ידוע.

תשובה – ישנם שתי פרשיות שמתחילות ב'אלה תולדות' פרשתנו ופרשת נח. מה הטעם שפרשתנו נקראת 'פרשת תולדות' ואילו פרשת נח נקראת על
שם נח, והיא צריך לקרוא הפרשה 'פרשת יצחק'. הביאור הוא שכל עיקרה של פרשת נח עוסקת בנח עצמו, בניית התיבה, במבול וכל סדר חייו ולכן
נקראת על שמו. לעומת פרשה זו עיקר עניינה מקיף את חיי יעקב ועשו וענייניהם, ולא רק ביצחק, ולכן מן הדין היה לקרותה על שמו, אך למען הקיצור
נקראת 'תולדות'. וזו כוונת רש"י מה הטעם שנקראת הפרשה בשם 'פרשת תולדות' ולא בשם 'פרשת יצחק', **יעקב ועשו האמורים בפרשה** משום
שעיקר עניינה של הפרשה הוא חייהם של יעקב ועשו. (מדשן ביתך בשם תוספת ברכה)

וַיַּעֲמֵר יִצְחָק לִי-הֵנָּה לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הוּא וַיַּעֲמֵר לוֹ י-הֵנָּה וַתֵּהָרֵם רַבְקָה אִשְׁתּוֹ. (כה כא) פרש"י - זֶה עוֹמֵד בְּנוֹת זֶה וּמִתְפַּלֵּל, וְזוֹ עוֹמֵדָת בְּנוֹת זֶה
וּמִתְפַּלֵּלָת. (ב"ר סג ה)

שאלה – מה הטעם שיצחק התפלל דווקא **לנכח אשתו**. ועוד למה ברישא כתיב **לנכח אשתו** ולא הזכיר את שמה ובסיפא כתיב וַתֵּהָרֵם רַבְקָה אִשְׁתּוֹ
לפתע הזכיר את שמה. ולמה היה צריך להוסיף בסיפא שהיא אשתו.

תשובה – בגמרא (ברכות לד.) קָל הַמְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל חֲבִירוֹ אֵין צָרִיךְ לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ, שְׁנֵאמַר (במדבר יב יג): 'אֵל נָא רַפָּא נָא לְה', וְלֹא קִמְדַּר שְׁמָה דְמַרְיָם.
כתב המג"א בשם המהר"ל והני מילי בפניו אבל כשמתפלל שלא בפניו צריך להזכיר שמו. (מג"א או"ח ק"ט א) דכתבו המקובלים (זוהר בראשית סט ב) כי יש
בהזכרת שמו קצת התעוררות הדין עליו. וכ"כ מהר"ם אלשיך ז"ל (פר' תזריע על מצורע) - ואם יתפלל על חולה ובעל יסורין שעומד בצרה ויזכיר שמו, אז
המקטרגים ומשטינים יתקנאו, ובפרט כי רוע מזליה, ואז ימצאו לו עלילות קטרוגים מצד עונותיו לעכב רפואתו והצלתו, ולכן כל כהא המתפלל לא יזכיר
את השם, כדי שלא ירגישו המקטרגים ולא ידעו על מי מתפלל. על כן התפלל יצחק **לנכח אשתו** וסמך הכתוב נתינת טעם לזה בעבור שהיתה 'בת בתואל'
האָרְמִי מִפְּדַן אָרְם אַחֹת לְבֶן הָאָרְמִי, שהיתה ממשפחה מגונה ולא רצה להזכיר את שמה בתפילתו כי ע"י זה יש לחוש לקטרוג. (תורת משה' להחת"ס)
וזהו הטעם שלא הזכיר את שמה בתחילה – כדי שלא לעורר קטרוג מצד משפחתה, הטעם שכתוב בסיפא **ותהר רבקה אשתו** לומר שלא היה צריך
לשנות את שמה כפי שהיה אצל שרה שהיה שמה שרי, דבשלמא יצחק לא נשנתה שמו לפי שה' אמר לאברהם (יז יט) **וקראת את שמו יצחק**. והיינו
רבואת דהגם שלא נשנתה שמה נתקבלה תפילתו **ותהר רבקה** בשמה בלי שינוי והנה היא הרה בזכות יצחק שהיא **אשתו**. (חומת אנך, כלי חמדה)

וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בַּרְבָּה וַתֹּאמֶר אִם כֹּן לְמָה זֶה אֲנֹכִי וַתֵּלֶךְ לְדַרְשׁ אֶת י-הֵנָּה. (כה כב) פירש"י - רבומינן דְרָשׁוּהוּ לְשׁוֹן ר'רִצָּה: קְשָׁהיָתָה עוֹבְרָת עַל פְּתָחֵי
תוֹרָה שֶׁל שָׁם וְעָבַר - יַעֲקֹב רַץ וּמְפָרְסָם לְצֵאתָ. עוֹבְרָת עַל פְּתָחֵי עֲבוּדָה זָרָה - עֵשׂוּ מְפָרְסָם לְצֵאתָ. (ב"ר סג ו)

שאלה – בגמרא (סנהדרין צא ב) אָמַר לוֹ אֲנִטוֹנִינוֹס לְרַבִּי: מֵאִמְתִּי יֵצֵר הָרַע שׁוֹלֵט בְּאֲדָם, מִשְׁעַת יֵצִירָה אוּ מִשְׁעַת יֵצִירָה? אָמַר לוֹ: מִשְׁעַת יֵצִירָה. אָמַר לוֹ:
אִם כֵּן, בּוֹעַס בְּמַעֲוֵי אִמּוֹ וַיּוֹצֵא! אָלֵא מִשְׁעַת יֵצִירָה. אָמַר רַבִּי: דָּבָר זֶה לְמַדְנֵי אֲנִטוֹנִינוֹס, וּמִקְרָא מְסִיעֵנוּ, שְׁנֵאמַר (בראשית ד ז): 'לְפַתַּח חַטָּאת רִבְצִי'. ואמרינן
במדבר - עשו הרשע עקר מיטריין של אמו ושיחת את רחמה. ראויה היתה רבקה שיעמדו ממנה י"ב שבטים. (מ"ר). אלמא כי יצר הרע נכנס באדם משעה
שיוצא מפתח האשה דהיינו משעת הלידה, והכא אמרינן דעשו רץ ומפרסם לצאת דמשמע משעת יצירה. ובגמרא (יומא פב ב) הֵיאָה עוֹבְרָה דְאָרְחָא, אֲתוּ
לְקַמְיָה דְרַבִּי חֲנִינָא. אָמַר לְהוּ: לְחוּשׁוּ לְהָ, וְלֹא אֵילְחִישָׁא. קָרִי עֲלֵיהָ: (תהלים פג א) 'זוֹרוּ רַשְׁעִים מִרְחֵם'. נִפְקַ מִינָה שְׁבִמָּא אֲצֵר פִּירִי. פרש"י - ממעי אמו
הם עושים זרים להקב"ה כדרך שעשה עשו **ויתרצצו הבנים ברבקה**.

תשובה – כתב רבי יהודה החסיד - אלו שבכטן יש להן יצר הרע הן אותם שנבראים מן תתקע"ד דורות שבכטן יצרו והן עזי פנים שממריין באביהם
ובאמן ולכן נשלחה איבה בין יעקב ועשו בקטנותם פן ילמד יעקב מעשו וכן אין לב צדיקים עם לב רשעים. (ספר חסידים - אקלז) **א"נ** אצל יעקב ועשו היה
דרך נס ואמרו חז"ל דאנטונינוס ורבי היה בהם ניצוץ עשו ויעקב, דזהו מה ששאל אנטונינוס יצה"ר מתי שולט דזה אירע לנו בהיותנו בגלגול שעבר
בבטן רבקה הוא דבר הנהוג או היה דבר פרטי ודרך נס. ורבי השיבו משעת יצירה וכן הוא בכל העוברים לפי שרבי היה כולו טוב ולא ידע בשליטת היצר
ואנטונינוס השיבו דאם כן היה לו לבעוט ולצאת ממעי אמו אלא מוכרח משעת לידה ומה שאירע להם ביעקב ועשו היה נס. (פני דוד) **א"נ** היצר הרע ניתן
רק בלידה אבל יש מקומות שמשוגלים עושה את היצר הרע עוד לפני הזמן הקבוע. אצל עשו היצר היה מתעורר ומקדים לגשת עוד קודם הלידה
כשרבקה הייתה עוברת על פתחי עבודה זרה, ולהיפך היצר הטוב היה מתעורר אצל יעקב בפתח בית כנסת ובמקומות הקדושים. (וטהר לבנה)
הא דאמרינן הֵיאָה עוֹבְרָה דְאָרְחָא יש ליישב דע"י אמו כי התם אפשר דשולט בו יצה"ר קודם היצירה אבל בולד עצמו אינו שולט יצר הרע דא"כ היה
בוטט ויוצא. (חידושי אגדות סנהדרין צא ב)

שאלה – כיצד היתה רבקה עוֹבְרָת עַל פְּתָחֵי עֲבוּדָה זָרָה, ומשמע שהיתה עושה זאת הרבה פעמים ולא פעם אחת. ואמרו חז"ל להתרחק מפתח בית
עבודה זרה שנאמר (משלי ה ח) הֲרַחֵק מְעִלְיָה דְרַבִּי - זֶה מִינּוֹת, וְאֵל תִּקְרַב אֵל פֶּתַח בַּיְתָה - זֶה הַרְשׁוֹת. (ע"ז יז א).

תשובה – רבקה לקחה בידה אומנותה של שרה לגייר גיורות, כפי שאברהם היה מגייר גרים, לכן היתה רבקה עוברת כמה פעמים על פתחי עבודה זרה
כדי להסביר לנשים את עיקרי היהדות להכניסם תחת פנפי השכינה. (ש"י) וכן מציינו ביצחק שהיה עושה כן ממה שדרשו (בראשית לז א) **וישב יעקב בארץ**
מגורי אביו, מגויירי אביו, ולמדך שהיה יצחק מגייר את האומות. וכן מציינו ביעקב (בראשית לה ב) **ויאמר יעקב אל ביתו ואל כל אשר עמו הִסְרוּ אֶת**
אֵלֵהי הַנֶּכֶר אֲשֶׁר בְּתִכְסֵם, הא למדת שכל האבות הלכו בדרך הזה לבטל עבודה זרה ולפרסם האמונה והיהוד. (רבינו בחיי - בראשית יב ה)

וַאֲחֵרֵי כֵן יֵצֵא אַחִיו וַיְדוּ אֶחָת בַּעֲקֵב עֵשׂוּ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיִּצְחָק בֶּן שָׁשִׁים שָׁנָה בְּלֵדַת אֲתָם. (כה כז)

שאלה – מה הטעם שאחז דווקא בעקב יותר משאר האברים שבגוף.

תשובה – עֵשׂוּ נִמְשַׁל לְחֲזִיר, שְׁנֵאמַר (תהלים פ, יד) **יִכְרַסְמֵנָה חֲזִיר מִיַּעַר**. הַחֲזִיר הֵנָּה כְּשֶׁהוּא שׁוֹכֵב, פּוֹשֵׁט טַלְפִּיּוֹ, לֹמַר: רָאוּ שְׂאֲנֵי טְהוֹר! כִּךְ אֵלֶּי גוֹזְלִים
וְחוֹמְסִים וּמְרָאִים עֲצָמָם כְּשֶׁנִּרְיָם. (בראשית כו לד - פרש"י, ב"ר סה א), וַאֲיִן סִימֵן טְהַרְהָ בְּחֲזִיר רַק בַּעֲקֵב. (מושב זקנים) **א"נ** להודיע חסידותו של יעקב אף
מרחם אמו, שדקדק לצאת יחידי בפעם אחת שלא תצטער אמו פעמיים. (פענה רזא בשם רי"ח)

עשו זכה לקבל את העוה"ז, ויעקב את העולם הבא. לכן נאמר על עשו **וַיֵּצֵא הָרְאשׁוֹן** כי מלבד שיצא ראשון לאויר העולם, גם היה ראשון לקבל את עולמו – העולם הזה. אח"כ יצא יעקב, אשר רק בעתיד יקבל את עולמו – העולם הבא. **וַיָּדוּ אֶחָזֶת בַּעֲקֵב עֵשָׂו** ללמד שבהגיע ימות המשיח אשר הם העקב והקצה של העוה"ז, יקבל יעקב גם מחלקו של עשו בעולם הזה. אז יתקיים הכתוב (עובדיה א כא) **וַעֲלוּ מוֹשָׁעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹט אֶת הַר עֵשָׂו הַקְּיָהָה לִי-הִנֵּה הַמְּלוּכָה**. שמלך המשיח ושריו ישפטו את עשו על הרעות שעשה לעם ישראל, וישראל יקבלו מחלקו בעוה"ז. זו הסיבה שימות המשיח נקראים (סוטה מט ב) בשם **בַּעֲקֻבוֹת מְשִׁיחָא**, ובתהלים (פס טב) **עֲקֻבוֹת מְשִׁיחָהּ**, על שם שיד יעקב **אֶחָזֶת בַּעֲקֵב עֵשָׂו**. (פניני הגר"א)

ועתה שא נא כליה תליך וקשתך וצא השדה וצודה לי צידה [ציד]. (כז כג) אמרו רז"ל **צידה** כתיב שהוא צוהו על השחיטה והזחירו מן חמשה דברים המפסידין את השחיטה. (רבינו בחי') ואלו הן הלכות שחיטה: שהייה. דרסה. חלדה. הגרמה. ועיקור (כסף משנה הל' שחיטה ד ט) ושנינו בפרד"א (פרק לב) הגיע ליל יום הפסח, וקרא יצחק לעשו בנו הגדול ואמר לו, בני זה הלילה, כל העולם כלו אומרים בו הלל, ואוצרות טללים נפתחים בזה הלילה, עשה לי מטעמים, עד שאני בעודי אברכך, ורוח הקדש משיבה ואומרת (משלי כג א) **אַל תִּלְחַם אֶת לֶחֶם רַע עֵינָי**, הלך להביא ונתעכב שם, אמרה רבקה ליעקב, בני הלילה הזה אוצרות טללים נפתחים בו, העליינים אומרים שירה, הלילה הזה עתידין בניך להגאל מיד שעבוד, הלילה הזה עתידין לומר שירה, עשה מטעמים לאביך עד שהוא בעודו יברכך.

שאלה – כיצד שלח יצחק את בנו לצוד ביו"ט והיה זה ביו"ט של פסח, וביו"ט אין צדים. דתנן (ביצה כג ב) **אֵין צָדִין דָּגִים מִן הַבֵּיקָרִים בְּיוֹם טוֹב**. פרש"י – אע"ג דשחיטה ואפייה ובשול מאבות מלאכות הן והותרו לצורך יום טוב טעמא משום דאי אפשר מערב יום טוב דשחיטה חייש למכמר בשרא פן יתחמם ויסרית, אבל צידה אפשר לצודו מבעוד יום ויניחנו במצודתו במים ולא ימות ולמחר יטלוהו. וכן נפסק בשו"ע (או"ח תצה ב) הלכות יו"ט – קצירה וטחינה ובצירה וסחיטה וצידה אף על פי שהם מלאכת אוכל נפש **אסרום חכמים**.

תשובה – מבואר בגמרא (ביצה כג ב) שבעפרים קטנים אין איסור צידה וגם הם סמוכים לעיר. וכן נפסק בשו"ע (או"ח תצז ה) עפרים ועדיין הם קטנים שאין צריכים צידה מותרים בלא זימון. ודוקא בפרדס הסמוך לעיר בתוך שבעים אמה דדעתיה עלייהו.

א"נ אע"פ שאסור לצוד ביו"ט אבל אם נצוד מערב יו"ט והניחו בביר או בחצר מותר לצודו ביו"ט. וזה שאמר יצחק לעשו **וַצוּדָה לִי צִידָה** היינו אותה הצידה שניצודה ועומדת מערב יו"ט. (הפרשה כהלכתה בשם מעדני אשר)

וַיִּשְׁאַלֻּם אֲנֹשֵׁי הַמָּקוֹם לְאִשְׁתּוֹ וַיֹּאמְרוּ אֲחֹתִי הוּא כִּי יָרָא לְאִמְרוּ אֲשֵׁיתִי פֶן יַהַרְגֵנִי אֲנֹשֵׁי הַמָּקוֹם עַל רִבְקָה כִּי טוֹבַת מְרָאָה הִיא. (כו ז)

שאלה – **כִּי טוֹבַת מְרָאָה הִיא** ולא כתיב **מֵאֲדָ**, מה הטעם דלעיל כתיב אודות רבקה (כד טז) **וַהֲנַעֲרָ טַבַּת מְרָאָה מֵאֲדָ**.

תשובה – קודם שילדה כתיב בה **מֵאֲדָ**, בפרשתנו אחרי שילדה לפיכך לא כתיב בה **מֵאֲדָ**. (החוקני)

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּלְהָ יִצְחָק לְבָרְךְ אֶת יַעֲקֹב וַיְהִי אֵף יִצְאָה אֵף יַעֲקֹב מֵאֵת פְּנֵי יִצְחָק אָבִיו וַעֲשׂו אָחִיו בָּא מֵצִידוֹ. (כו ז)

שאלה – מה הטעם דכתיב **וַיְהִי לְשׁוֹן צַעַר**. מה הטעם דכתיב **יִצְאָה יִצְאָה** בכפל לשון. מה הטעם דכתיב **מֵאֵת פְּנֵי יִצְחָק אָבִיו**, והוא ידוע כי יצחק הוא אביו. **תשובה** – **וַיְהִי לְשׁוֹן צַעַר**, כי התורה מצטערת על אשר כלה ולא ברך כל הברכות שהרי מצינו שברך לעשו אחר כן, ואם היה מברך אותם הברכות הנשארות ליעקב כבר אבדה תקות אדום. ורמז אל הצער שחש יעקב שיימצא כנגב במחלת בפני אביו כשהרגיש בביאת עשו. (או"ח"י) **יִצְאָה יִצְאָה** שהייה השגחה ה' שבתוך כדי דבור יקיים יצחק את הברכה ליעקב. (מלבי"ם) כפל הלשון **יִצְאָה יִצְאָה** קאי על יעקב וגם קאי על ריח גן עֵדֶן שְׁנַכְנַס עִמּוֹ, אותו הריח יצא עכשיו עמו. **מֵאֵת פְּנֵי יִצְחָק אָבִיו** – מדכתיב פְּנֵי משמע שיצא יעקב עם פניו ליצחק ויצא דרך כבוד מאחוריו. כמו שמצאנו (משנה יומא ה א) שהכהן הגדול יצא ויבא לוֹ בְּדָרְבָּה בֵּית פְּנִיתוֹ. פירש הרע"ב – 'שלא היה מסב את פניו לצאת אלא יוצא דרך אחוריו ופניו לארנון'. לפיכך כתיב **אָבִיו** דמפרש למה יצא דרך אחוריו משום שהייה אביו ונהג בו כבוד. (פרדס שמאי) ובמדרש (ב"ר יטו) – **הַדְּלָתוֹת הָיוּ נִכְפָּלִין לְאַחֲרֵיהֶם**, עָמַד לוֹ יַעֲקֹב אַחַר הַדְּלָת עַד שְׁנַכְנַס עֵשָׂו וַיִּצְאָה לוֹ, הִדָּא הוּא דְכָתִיב (בראשית כז, ל): **אֵף יִצְאָה יַעֲקֹב, נְרָאָה כִּי־יִצְאָה וַאֲנִי יוֹצֵא**. (בראשית כז, ל): **וַעֲשׂו אָחִיו בָּא מֵצִידוֹ, מְזַן לְצוּד נִפְשׁוֹ, כְּמָה דְאָתָּא אָמַר (שמות כא, יג): וַאֲשֶׁר לֹא צָדָה**. תרגום יונתן – וַתְּהִי בְרַם מִיַּפְּךָ נִפְּקַ יַעֲקֹב כְּתַרְתִּי טְפוּחִי מִלּוֹת יַעֲקֹב אָבִיו וַעֲשׂו אָחִיו עַל מֵצִידָה.

יעקב אע"ה אמר לאמו (כו ז) **וַהֲבֵאתִי עָלַי קִלְלָה** דרש ראשי תיבות שמו 'יעקוב' יבא עלי קללה ולא ברכה, ואמו אמרה שהראשי תיבות 'יעקב' הוא יבא עלי קללתך בני. (מדבר קדמות י)

וַהֲאִמַר לוֹ אִמּוֹ עָלַי קִלְלָתְךָ בְּנִי (כו יג) רמזה לו רבקה שעתידות לבוא עליו רק צרות הרמוזות במילה **עָלַי** – עשו לבן יוסף, ולא יבואו צרות נוספות. כאשר שבו בני יעקב ממצרים וביקשו לקחת את בנימין איתם למצרים כבקשת יוסף, השתמש יעקב גם הוא במילה שאמרה לו אמו וענה להם **עָלַי הָיוּ קְלָנָה** – כל הצרות של עשו לבן יוסף שהיו אמורות לבוא כבר התקיימו אבל מבנימין לא מגיע לי צער ואיך ייתכן שאתם רוצים לקחת לי את בנימין. (הגר"א)

וַיַּחֲרֵד יִצְחָק תְּרַדָּה גְּדֻלָּה עַד מֵאֲדָ וַיֹּאמְרוּ מִי אֶפּוֹא הוּא הַצֵּד צִיד וַיִּבְאָה לִי וַאֲכַל מִכֹּל בְּטָרִם תְּבוֹא וַאֲבָרְכֶהוּ גַם בְּרוּךְ יְהִיָּהּ. (כו לג)

בגמרא (בב"ב ז א) **שְׁלֹשָׁה לֹא שִׁלַּט בְּהֵן יִצְרַר הָרַע**, אלו הן: אֲבָרְכֶם, יִצְחָק וַעֲקֵב; דְכָתִיב בָּהוּ: 'בְּפֶל', 'מְפֶל', 'פֶּל'.

שאלה – אם כן איך קיבלו האבות הקדושים שכר כיון שלא שלט עליהם היצר הרע כלל.

תשובה – כיון שראה הקב"ה שהיו דוחקין עצמן כל כך להתרחק מן העבירה סיעעם הקדוש ברוך הוא מכאן ואילך שלא שלט בהן יצר הרע. **א"נ** כדאמר (יומא דף לה: ח) מאי דכתיב (ש"א ב ט) **וַיִּגְלֵי חֲסִידָיו וַיִּשְׁמְרוּ** כיון שעבר אדם רוב שנותיו ולא חטא שוב אינו חוטא. היינו לא שלט בהן יצר הרע אחרי שעברו רוב שנותיהם בלא חטא. (תוס' שם) **א"נ** היצר הרע יכול לשלוט אף על הצדיקים, כאשר מעלה על לבו מקצת מתאוהו רעה, אלא שהצדיק מסוגל בגבורתו וקדושתו לדחות מיד את התאוה הזו. אולם עצם הדבר שהיצר מצליח לבלבל את הצדיק ולו במעט היא גם כן שליטה מסויימת של היצר אף על הצדיקים המופלגים. אולם האבות הקדושים היו יוצאים מן הכלל, לאחר שכבשו את יצרם הרע לגמרי באופן שאינו יכול עוד להעביר בלבם אפילו לרגע קטן תאוה של רע. זהו כוונת חז"ל 'שלא שלט בְּהֵן יִצְרַר הָרַע' אדרבה הם יגעו יגיעה מרובה כ"כ, עד שדיכאו לגמרי את שליטת היצר. ועל עבודה זו אכן מגיע להם שכר רב ביותר. אותיות **פֶּל** במילואם {כ"ף למ"ו} עולים בגימטריא 'עקד' (174) דכל אחד מהם עקד היצר הרע עקידה גמורה. (בן יהודה שם)

וַיִּשְׁלַח יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב וַיִּלְךְ פְּדִנָה אֲרָם אֵל לָבֶן בֶּן בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי אֲחִי רִבְקָה אִם יַעֲקֹב וַעֲשׂו. (כח ה)

שאלה – מה שפרש"י – **אֵינִי יוֹדֵעַ מֵהַ מְלֻמְדָּנוּ**. והוא טעון ביאור. והוא ידוע מהפסוקים שלעיל שרבקה היא אם יעקב ועשו.

תשובה – אמרו רז"ל דמהמכה עצמה בורא הרפואה. במדרש (ויק"ר יח ה) **מִחֲצָתֵי נְאֻמֵי אֲרָפָה** (דברים לב לט) ר' ברכיה בשם ר' לוי אמר בשר ודם מכה באיזמל ומרפא ברטייה אבל הקב"ה במה שהוא מכה הוא מרפא שנאמר (ירמיהו ל יז) **כִּי אֶעֱלֶה אֲרָפָה לָךְ וּמִמְכֹּתֶיךָ אֲרָפָאךְ נְאֻם יְ-הוָה**. והנה עשו נולד רשע כלבן אחי אמו ועת צרה היא ליעקב וממנה מהצרה עצמה יִנְשָׁע (ירמיה ל ז). דלבן היה סיבה שניצול יעקב על ידו שהלך אצלו ונשא את בנותיו. וזהו **וַיִּשְׁלַח יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב וַיִּלְךְ פְּדִנָה אֲרָם אֵל לָבֶן בֶּן בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי אֲחִי רִבְקָה** שלבן היה הסיבה **אִם יַעֲקֹב וַעֲשׂו**. שעל ידי זה נמלט מעשו וניצול. (חומת אנך) **א"נ** הטעם שנכתב **אִם יַעֲקֹב וַעֲשׂו** להראות כי יעקב הוא הבכור ולא שלקח הבכורה ברמיה כמו שטען עשו, לפי שראשון ליצירה היה יעקב וראשון ללידה היה עשו, ויעקב קנה חלק הבכורה של הלידה מעשו. וזה קמ"ל הפסוק **אִם יַעֲקֹב וַעֲשׂו** שאפילו הלידה שהתייחסה לאם הוי גם כן עכשיו יעקב קודם לעשו כי יעקב הבכור לגמרי אחר שעשו מכר לו הבכורה. (פרדס שמאי)

וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב אֵל אָבִיו וְאֵל אִמּוֹ וַיִּלְךְ פְּדִנָה אֲרָם. (כח ז)

שאלה – מה הטעם דכתיב **אֵל אָבִיו וְאֵל אִמּוֹ**, ולא כתיב **אֵל אָבִיו וְאִמּוֹ**.

תשובה – משום שקיים בזה ב' מצוות כיבוד אב וכיבוד אם, שאביו צוה לו לילך לשם כדי ליקח אשה ואמו צותה לו לילך לשם כדי לברוח מעשו. והוא כיון לב' הדברים כדי לקיים ציווי אביו וציווי אמו. (פרדס שמאי, טעמא דקרא)

שבעים פנים לתורה, לעיתים תהיה יותר מתשובה אחת
התשובות אינם להלכה למעשה, הערות והארות יתקבלו בברכה
לעילוי נשמת הרב חפץ בן אסתר ז"ל
ramnadlan018@gmail.com